

บทที่:

4

เรื่องเล่าจากประสบการณ์

1. ขอเล่าตัวอย่าง “เรียนรู้จากประสบการณ์”

มีหลายครั้งที่ผู้ปกครองหรือเราแก่งงกับเด็กนั้น ตอนแรกๆเด็กก็คิดและสื่อสารด้วยท่าทางได้หลากหลาย แต่สิ่งที่เราเห็นได้บ่อยๆก็คือ “เด็กไม่ได้อยาก สื่อสารกับเราเท่าไรนัก เด็กแค่อยากจะทำขนมในมือเราเพียงอย่างเดียว คล้ายกับฉากต่อสู้ในหนัง The Matrix อย่างไอย่างนั้น ซึ่งก็คือ เด็กพุ่งทั้งตัวและมือเป็นพัลวัน” แล้วเราก็เอาของหลบซ้ายทีขวาที ข้างบนบ้างข้างล่างบ้าง สู้กันไปตามกำลังที่มี เด็กบางคนก็สู้ไปหลบหลบร้องไห้ไปด้วยก็มี เพื่อต่อสู้จะทำขนมหรือของเล่นที่อยู่ในมือเราให้ได้ แล้วพอเด็กใช้แรงสู้จนได้ของแล้ว

สิ่งที่เราเห็นคือ “เด็กก็ไม่สนใจเราอีกเลย”

สิ่งที่ปรากฏหลังจากเด็กได้ของที่ต้องการได้ แล้ว คือ เด็กกลับไปเล่นคนเดียวอีกตามเคย เด็กเข้าหาเราแค่ตอนที่อยากของจากเราเท่านั้น!!!

ซึ่งทำให้การสื่อสารของเขาสื่อสารกับเราเป็นไปอย่างติดๆขัดๆ เหมือนสัญญาณโทรศัพท์เดียวติดเดียวดับสั่นๆ พอเรามีของที่เขาอยากได้เธอก็จะเข้ามาหาฉัน แต่พอไม่มีของแล้วฉันเลยเธอก็กลับไปเล่นคนเดียวตลอดเลย เราอาจจะทำบางสิ่งบางอย่างพลาดไปแน่นอน ตอนนั้นก็ยังไม่รู้เช่นกันว่าจะทำยังไงให้เด็กสื่อสารได้นานต่อเนื่องขึ้นเรื่อยๆ รู้เพียงว่าฉัน ไปต่อไม่ได้ และเด็กก็ไม่ขึ้นบันไดพัฒนาการไปกับเรา!!! มีแต่จะกลับเข้าไปสู่โหมดการเล่นคนเดียวเช่นเคย

เปรียบเสมือน “ยิ่งเราอยากจะทำให้เขาขึ้นบันไดพัฒนาการ แต่สิ่งที่ได้กลับเหมือนไปไหนไม่ถึงสักที หรือไม่รู้รู้สึกว่ายึดอยู่ที่เดิมๆ”

เมื่อมาคิดทบทวนก็ได้เรียนรู้ว่า พัฒนาการเด็กยังติดขัดอยู่มากแล้วเราแก่งงยากเกินไป หรือทำไม่ตรงระดับพัฒนาการที่แท้จริงของเด็ก และอาจเนื่องด้วยเด็กมีระดับพัฒนาการขั้นที่ยังไม่สนใจจดจ่อกับคน ยังเล่นสนุกกับคนได้น้อย การริเริ่มสื่อสารก็น้อย

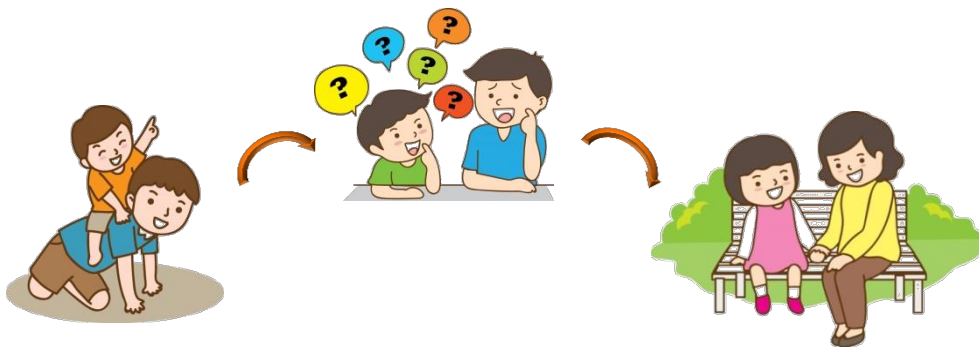
หากเราไปดื้อแกลังงยากและเยอะเกินไป เราก็มักจะพบปรากฏการณ์คล้าย The Matrix อย่างที่เล่ามา และสุดท้ายอาจทำให้เด็กงงแตกได้ ซึ่งหมายถึงเด็กอาจจะเปิดอารมณ์ด้วยสัญชาตญาณการเอาตัวรอด หรืออาจจะกระตุ้นตัวเองเพิ่มขึ้น หรือหลับทูลัทธิร้ายและเข้าโหมดแยกตัวในที่สุด และเมื่อเราลองทบทวนภาพรวมของช่วงเวลาที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับคนใกล้ชิด โดยส่วนใหญ่มักพบว่า เด็กยังไม่ค่อยสนใจจดจ่อ และยังไม่ค่อยมีสัมพันธภาพกับคนใกล้ชิดมากนัก

ดังนั้น “หากท่านเล่นแกลังงกับเด็กแล้วพบว่ามักจะเกิดปรากฏการณ์ดังกล่าวบ่อยๆ ขอแนะนำให้ท่านกลับไปเล่นสนุกกับเด็กอีกเยอะๆ (เน้นสัมพันธภาพกับคน) แล้วค่อยแกลังงจากอารมณ์สนุกให้ได้นานต่อเนื่องก่อน แล้วค่อยๆ พัฒนาการเล่นให้ซับซ้อนขึ้น ไม่ใช่ตั้งหน้าตั้งตารอเรื่องยากๆ หรือเอาแต่ขัดขวางเด็กเพียงอย่างเดียวเท่านั้น!!!”

หากเริ่มแกลังงจากอารมณ์สนุกๆ ก่อนแล้วค่อยๆ เพิ่มความซับซ้อนขึ้นเรื่อยๆ สิ่งหนึ่งที่เห็นได้ชัด คือ

“เด็กจะสื่อสารกับเราเพิ่มขึ้นจากตัวและหัวใจของเขาเอง เป็นการสื่อสารที่ออกมาจากแรงขับเคลื่อนภายในของเด็กเองและมีผู้ใหญ่ใกล้ชิดคอยกระตุ้นหรือสนับสนุนด้วย เด็กจะสื่อสารด้วยภาษากายที่ออกมาสมองและหัวใจเขาเอง น้ำเสียง สีสหน้าท่าทางที่เป็นธรรมชาติ โดยที่เราแทบไม่ต้องเคี่ยวเข็ญหรือใช้แรงขับเคลื่อนจากภายนอกมากมายเลย”

สิ่งสำคัญคือ เด็กไม่กลับไปเล่นคนเดียวเหมือนเช่นเคย แต่เด็กจะเข้ามาชวนเล่นอีกเรื่อยๆ

สิ่งสำคัญ คือ

- 1) เล่นให้ตรงระดับพัฒนาการที่ใช้การได้จริง
- 2) หากเด็กสนใจและสนุกด้วยติดใจได้แล้ว ให้เริ่ม
แก้มองแบบสนุกๆ แล้วค่อยๆเพิ่มความซับซ้อน
ขึ้น และช่วยขยายการสื่อสารเพิ่มขึ้น โดยยังคง
เรื่องหลักที่เด็กอยากได้ แล้ววงรอบการสื่อสารจะ
เพิ่มขึ้นจากแรงจูงใจของเด็กเอง

“แก้งงแบบสนุกๆ เพื่อช่วยขยาย
การสื่อสารให้ชัดเจนและเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ”

(Playful Clarification)

สิ่งสำคัญ ในการช่วยให้เด็กอยากคิด

อยากสื่อสารเพื่อการแก้ปัญหา

Don't Obstruct

“ไม่ใช่เอาแต่ขวางเพียงอย่างเดียว”

2. เรื่องเล่าจากคุณแม่ห้องเก่ง “เวลาที่รีรอคอย”

ช่วงเวลาที่หัดให้พูดหัดให้เขาสื่อสารกับเรา “แรกๆน้องจะสื่อสารออกมาเป็นภาษากายก่อน” พอมีภาษากายออกมาแล้ว แม่ก็จะพยายามดึงขึ้นเพื่อให้เขาสื่อสารออกมาเป็นคำพูดให้ได้ อย่างเช่น ตอนที่หัดให้เขาพูดคำว่า “เปิด” ปกติแล้วเวลาเขาต้องการออกจากห้อง เขาก็จะเดินมาจูงมือแม่ไปเปิดประตูให้ แม่ก็จะเป็นคนเปิดให้ทุกครั้ง

แต่เพื่อจะยื้อให้เขาพูดสื่อสาร พอเขาดึงมือแม่ (สื่อสารท่าทาง) แม่ก็จะถาม “ไปไหน ไปไหน” ซ้ำๆอยู่อย่างนั้น พอเขาออกแรงดึงมากขึ้นแม่ก็เดินตามเขา (แม่ตอบสนอง) เขาจะพาแม่ไปหยุดตรงประตู แม่ก็แก้มองทำยื่นเฉย พอเขาเห็นแม่ยื่นเฉย เขาก็เริ่มดันแม่ให้ไปชนกับประตู (เริ่มคิดและสื่อสารเพื่อการแก้ปัญหาด้วยท่าทาง) แม่ก็ถาม “เปิดเธอ ให้เปิด ไขใหม่” เขาก็ยื่นเฉยอีก แม่ก็เฉยบ้าง “ให้เวลากับเขา ดูว่าเขาจะทำอะไรต่อ” เขาก็เริ่มจับมือแม่ไปดันประตู แม่ก็ดัน (เด็กสื่อสาร ผู้ใหญ่ตอบสนอง) ประตูยังไม่เปิด เขาเริ่มหงุดหงิด เริ่มมีเสียงอ่อนๆ ออกมาจากลำคอ แล้วก็จับมือแม่ดันเข้าไปตรงประตูอยู่นั้นแหละ แม่ก็ถามใหม่ “ให้เปิดเธอ เปิดประตูไขใหม่ เปิด เปิด” เมื่อนั่งลงให้เขามองเห็นปากชัดๆ แล้วพูดว่า “เปิด” พร้อมกับจับลูกบิดหมุน เปิดประตูให้เขา

ทำอย่างนี้อยู่ซักระยะ ยื้อเขาอยู่อย่างนี้ โดยทิ้งระยะให้นานขึ้นเรื่อยๆ เขาอาจจะกรีดบ้าง ดันแม่บ้าง หรือ ช่วงระยะหลังๆ เขาก็จะจับมือแม่ไปชนกับลูกบิดพร้อมกับร้องไปด้วยบ้าง แม่ก็จะพยายามคุกเข่าลง แล้วพูดกับเขา ซ้ำๆ “เปิด เปิด ไขใหม่” ทุกครั้งให้เขาค่อยๆเรียนรู้ว่าเขาต้องพูดก่อน (อยากได้ก็ต้องสื่อสารก่อน) เราถึงจะทำให้ แรกๆอาจจะไม่ใช่คำว่าเปิด อาจเป็นเสียงอื่นเราก็เปิดให้ก่อน แต่พอนานเข้าเราพูดย้ำกับเขาอย่างนั้นเรื่อยๆ คำว่า “เปิด” ก็ออกมา

เพราะฉะนั้นเวลาอยากให้เขาพูดอะไร (สื่อสาร) หรือ ทำอะไร (เวลาที่เขอยากได้อะไรมากๆ) เราก็ต้องสร้างอุปสรรค ต้องให้เขาเรียนรู้ถึงอุปสรรค แล้วให้เขาเอาชนะอุปสรรคนั้นให้ได้

มีอีกคำหนึ่งที่ปกติแล้ว เด็กทั่วไปจะเรียกพ่อหรือแม่ ออกมาเป็นคำแรก แต่น้องไม่ใช้ เขาพูดคำอื่นได้หลายคำแล้ว แต่เขาไม่ยอมเรียกพ่อหรือแม่ แล้วเราก็ตัดร้อว่าเขาจะพูดออกมาเมื่อไหร่ พ่อก็พยายามสอนให้เรียกพ่อ ส่วนแม่ก็พยายามสอนให้เรียกแม่ สอนกันอยู่นานมากยิ่งงี้ก็ไม่ยอมเรียกซักที ปกติแล้วแม่จะมีเวลาอยู่กับน้องมากกว่าพ่อ เพราะพ่อต้องทำงาน ถ้าพ่อก็มีเวลาอยู่บ้างพ่อก็จะมาเล่นกับน้อง เพราะฉะนั้นส่วนใหญ่แล้วแม่จะเป็นคนรับหน้าที่เล่นกับน้อง เวลาทั้งหมดของแม่คือน้อง แม่ก็เลยค่อนข้างมั่นใจว่าน้องต้องเรียกแม่ได้ก่อนแน่

แม่พยายามใช้กลวิธีสารพัด ที่เคยใช้ได้ผลมาแล้ว ทั้งยื้อ ทั้งดึง ทั้งหลอกล่อ แต่ก็ไม่ได้ผลเลย น้องไม่ยอมเรียกแม่ซะที ส่วนพ่อนั้นวันๆมีเวลามาเล่นกับน้องไม่นานพอมีลูกค้ำมาพ่อก็ต้องไปรับลูกค้ำ ช่วงไหนที่มีเวลามาเล่นกับน้องพ่อก็จะพยายามสอนน้องให้เรียกพ่อตลอด พ่ออยู่กับแม่แม่ก็จะสอนให้เรียกแม่เหมือนกัน เอาซิแม่แม่ใกล้ชิดมากกว่าน้องต้องเรียกแม่ก่อนแน่ๆ

แล้ววันที่รอคอยก็มาถึง วันนั้นแม่ก็เล่นกับน้องเหมือนทุกวัน พอพ่อว่าพ่อก็มาเลยด้วย ก็พยายามหลอกล่อให้น้องพูดด้วยเหมือนทุกวันนั้นแหละ แต่พ่อดีมีลูกค้ำมาหาพ่อก็เลยลุกขึ้นจะเดินไปหาลูกค้ำ พ่อก็หันไปบอกน้องพ่อไปก่อนนะ น้องมองตามแล้วเรียก “พ่อ” แม่งงเลย พ่อหัวเราะชอบใจใหญ่ที่น้องเรียกพ่อได้แล้ว

แม่ก็เลยคิดว่าสงสัยน้องจะเห็นแม่เป็นของตายอยู่กับเขาตลอดก็เลยไม่ยอมเรียกแม่ แม่ก็เลยใช้กลวิธีเดียวกับพ่อบ้าง คือเวลานั่งเล่นด้วยกัน ก็จะแกล้งลุกขึ้นแล้วบอกว่าแม่จะไปนะ แล้วก็เดินไป แรกๆเขาก็ดึงมือไว้แม่ก็จะนั่งต่อ แต่พอหลายๆทีเริ่มเดินหนีจริงๆ เขาก็วิ่งตาม ทำยสุดแกล้งเดินหนี แล้วก็แอบดูเขา พอเขาหาแม่ไม่เจอ เขาก็เรียกออกมา “แม่” แม่ได้ยินแล้วมัน “ชื่นใจจริงๆ”

ในเรื่องนี้ทำให้แม่คิดว่า บางทีคำบางคำน้องเขา
รู้ แต่เขาเก็บไว้เหมือนจะเก็บคำสะสมไว้ในสมอง
เรื่อยๆ แต่ไม่นำออกมาใช้หรือบางทีก็อาจจะไม่รู้ว่าจะใช้
ตอนไหนก็ได้ เพราะฉะนั้นเราจึงต้องพยายามหาทางเปิดคลัง
สมองของเขาออกมา ถ้าความพยายามของเรามาถูกทางก็จะ
ช่วยให้เขาใช้งานมันได้เร็วขึ้น

“เล่นกันทุกวัน สื่อสารกัน (ภาษากาย)
และสื่อสาร(คำพูด)กัน วันที่รอคอยก็มาถึง”

3. กรณี “อยากเข้าห้องฝึก”

เมื่อเราสามารถสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกันได้แล้ว เล่นสนุกกันได้ระดับหนึ่งแล้ว เด็กอยากเล่นกับเราอีก แน่แน่นอนคราวนี้ได้โอกาสทองในการทำท่ายศักราชเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะการช่วยให้เด็กสื่อสารเพื่อการแก้ปัญหาหรือแสดงความต้องการที่ชัดเจนขึ้นเรื่อยๆ ปรากฏการณ์ที่พบได้บ่อยๆ คือ เด็กอยากเข้าห้องฝึก อยากเข้าไปเล่นในที่ที่เคยสนุกกัน

น้องเอพูดได้แล้ว แต่ยังมีพูดสะเปะสะปะอยู่ ความจำดี จำอักษรได้แม่นยำ แต่ยังสื่อสารบอกความต้องการได้น้อย วันนี้น้องเออยากเข้าห้องฝึก (เมื่อเด็กอยากได้อะไรสักอย่างมาพอ คือ อยากเข้าห้อง แม่ได้เวลาแกล้งงแบบสนุกๆ และเพิ่มวงรอบการสื่อสารเพื่อการแก้ปัญหา)

เมื่อเด็กมาถึง เด็กเข้ามาหาครูฝึก พร้อมแสดงท่าทางและเดินไปที่ประตูห้องฝึก (โดยที่ห้องฝึกยังคงล็อกอยู่) ครูฝึกก็มักจะแกล้งงแบบสนุกๆ แบบไม่รู้ว่าจะเข้าไปข้างในได้อย่างไร สิ่งปรากฏคือ เด็กจะพยายามสื่อสารเพื่อการแก้ปัญหาโดยการแสดงท่าทางบ้าง หรือดึงมือเราไปที่ลูกบิดบ้าง ครูก็ช่วยบิดลูกบิดให้นะ แต่เปิดไม่ได้ละ ทำไงดีเน้า เด็กบางคนก็ดึงมือครูไปที่ลูกบิดประตูอีก ครูก็ทำท่าออกแรงบิดประตู แต่ก็เปิดไม่ได้อีก (ทำอย่างนี้อยู่หลายรอบ) เด็กก็เริ่มหงุดหงิดคราวนี้ ครูก็ลอบโยนรับรู้อารมณ์ความรู้สึก ประมาณว่า “อืมอยากเข้าๆ เปิดไม่ได้ๆ” บางครั้งสิ่งที่เราเห็นบ่อยๆ คือ คุณแม่มักจะช่วยคิดแทนลูก ครูก็จะได้ยินเสียงดังมาจากด้านหลังว่า “ต้องใช้อะไรลูก” หรือ “เค้าไม่เคยทำเลยครู”

ถ้าเราไม่เร่งรีบเอาผลลัพธ์ว่าเด็กจะเปิดประตูได้ ครูไม่ได้คาดหวังว่าเด็กจะต้องใช้กำลังมือเสียบและไขกุญแจได้เอง แต่คาดหวังให้เด็กได้หัดคิดและสื่อสารเพื่อการแก้ปัญหาได้ ดังนั้นสิ่งที่ครูทำคือ รอการริเริ่มการสื่อสารจาก

เด็ก ช่วยตอบสนองตามการสื่อสาร และช่วยปลอมโยนความรู้สึกที่เกิดขึ้น
ระหว่างการคิดแก้ปัญหา/ระหว่างที่เจอกับอุปสรรค

เมื่อเด็กดึงมือครูไปที่ลูกบิดหลายรอบก็เปิดไม่ได้สักที เด็กก็เริ่มรู้แล้วว่า
เปิดไม่ได้ เด็กก็จะเริ่มเปลี่ยนคน เปลี่ยนไปดึงมือแม่บ้าง ทำซ้ำอยู่หลายรอบก็
ไม่ได้ เด็กบางคนก็

เริ่มดึงกุญแจในมือครูไปเสียบรูประตู เมื่อเสียบไม่ได้อีก เด็กเริ่มสื่อสาร
ด้วยท่าทางหรือคำพูดเพื่อบอกให้เราช่วยเสียบให้ ครูก็เสียบให้นะ แต่เสียบ
กุญแจเฉยๆ ยังไม่บิดกุญแจให้ แกล้งงงต่อ เพื่อให้เด็กสื่อสารเพิ่มขึ้นอีก คราวนี้
เด็กก็จะทดลองบิดเอง เมื่อบิดไม่ได้เด็กก็พยายามสื่อสารกับครูต่อว่า ให้บิด
กุญแจให้ โดยการจับมือครูไปที่กุญแจ เด็กบางคนก็เริ่มหงุดหงิดมากขึ้น ส่ง
เสียงร้องหงุดหงิดบ้าง เราก็ดูแลความรู้สึกที่เกิดขึ้น แต่ยังไม่รีบทำให้ ไม่งั้นจะ
กลายเป็นร้องแล้วครู/แม่ทำให้ เมื่ออารมณ์เด็กสงบลง เด็กจะพยายามคิด
แก้ปัญหาต่อ เด็กอาจเปลี่ยนคนช่วย อาจพยายามสื่อสารให้แม่ช่วยบ้าง เป็น
ต้น

แต่บางรายคิดแล้วคิดไม่ออกจริงๆ เราอาจให้ทางเลือกง่ายๆ พูดและใช้
ท่าทางประกอบ เช่น จะให้แม่ช่วยเปิด (ชี้ตัวแม่) หรือจะเปิดเอง (ชี้ตัวเด็ก)
เด็กหลายคนตอบโดยไม่ทันคิด เลยตอบตามคำหลัง ว่าเปิดเอง เราก็ต้องให้ผล
ตามการสื่อสารของเด็ก คือ ให้เขาเปิดเอง อ้าวเปิดเองเหรอ งั้นเปิดเลยลูก
เปิดเลยๆ ช่วยเชียร์สนุกให้เขาทำเอง ที่นี้พอทำเองไม่ได้เด็กอาจจะหงุดหงิดอีก
ครั้ง คิวอาจจะเริ่มขมวดและโง่งขึ้นด้วย เด็กบางคนอาจจะพูดสะเปะสะปะเมื่อ
เจอเรื่องยาก อาจเฉไฉไปทำอย่างอื่น หน้าที่เรา คือ ปลอมโยนความรู้สึก รับรู้
และเห็นใจว่ามันยากจริงๆ และกระตุ้นเตือนว่า ตกลงจะเข้าห้องไปเล่นมัย เอา
ใจต่อดิหละ เด็กอาจจะกลับมาคิดแก้ปัญหาต่ออีก อาจจะดึงมือแม่อีกครั้ง ท่าน
อาจลองถามให้ว่า ตกลง จะให้แม่ช่วยเปิด (ชี้ตัวแม่) หรือจะเปิดเอง (ชี้ตัวเด็ก)

หากเด็กเอะใจแล้วว่าพูดอย่างไรก็ได้
 นั้น คราวนี้เด็กจะไม่พูดทวนคำท้ายแล้วคะ แต่จะ
 ตอบได้ตรงเลยคือ “ให้แม่เปิด” พอเด็กสื่อสารให้
 แม่เข้าใจจนสำเร็จ เด็กจะแสดงสีหน้าท่าทางดีใจ
 ว่าฉันกำลังจะทำได้สำเร็จแล้ว พอจะได้เข้าห้อง
 เด็กก็ยิ้ม สีหน้า แววตา แสดงออกชัดเจนว่าดีใจ
 คือ สื่อสารให้คนอื่นเข้าใจได้จนบรรลุความ
 ต้องการในที่สุด อย่างนี้เป็นต้น

แม่บางท่านบอกว่า

“ใจแม่นะครู ลุ้นแทบแย่ กลัวเขาจะไม่ทำ กลัวเขาจะ
 ล้มเลิก แล้วกลับไปเล่นคนเดียว กลัวเขาจะไม่เข้าฝึก”

แม่บางท่านบอกว่า

“ตอนที่แม่เห็นว่าลูกสื่อสารบอกให้ครูเลียบกัญแจ
 และตอนที่เห็นเขามีความพยายามจะเลียบกัญแจ
 ด้วยตนเอง แม่ดีใจมากเลย แม่ไม่เคยคิดเลยว่า
 ลูกจะทำได้!!! ปกติอยู่บ้านคนที่บ้านช่วยทำตลอด
 เพราะคิดว่าเขาทำไม่ได้คะครู”

4. กรณี “อยากกินทาโร่”

น้องบิยังไม่พูดสื่อสาร เริ่มส่งน้ำส่งเสียงได้บ้าง ชอบวิ่งเล่นไปมา เล่นสนุกกับผู้ใหญ่ใกล้ชิดได้แล้ว สื่อสารด้วยท่าทางบอกความต้องการง่ายๆ ได้

วันนี้**น้องบิ**อยากเอาขนมทาโร่ในกระเป๋ามาแม่ (เมื่อเด็กอยากได้อะไรสักอย่างมากพอ คือ อยากได้ขนมทาโร่ แม่ได้เวลาแกล้งงบบนสนุกๆ และเพิ่มวงรอบการสื่อสารเพื่อการแก้ปัญหา)

น้องบิ: ดึงกระเป๋ามาแม่ และเดินมาส่งให้แม่

แม่: แม่รับกระเป๋า แต่ยังไม่เปิดชิบให้ (รู้ว่าลูกต้องการขนมทาโร่ แต่ต้องการให้ลูกสื่อสารโต้ตอบได้นานขึ้น) ให้แม่ทำอะไรครับ (แม่ถือรอดูว่าเด็กจะสื่อสารอย่างไรต่อ...)

น้องบิ: มองแม่แป๊บหนึ่งแล้ว จับมือแม่ไปที่ชิบ

แม่: อ้อจะให้แม่เปิดนะ แม่ค่อยๆ เปิดกระเป๋าทีละนิด แล้วหยุด..รอการสื่อสารจากเด็กเพิ่ม

น้องบิ: มองหน้าแม่ หงุดหงิดแม่เปิดช้า จับมือแม่ดึงให้เปิดอีก

แม่: อ้อเปิดๆ แม่เปิดอีกนะ (แม่เปิดกระเป๋าให้กว้างขึ้น) จนเห็นของในกระเป๋าคือเอาน้ำไอติม (มองหน้า**น้องบิ** หยิบขวดน้ำ ทำท่าดื่มน้ำให้ลูกดูด้วย)

น้องบิ: สีหน้าหงุดหงิดขึ้นอีก พร้อมส่งเสียง แสดงท่าทางสื่อสาร เอามือดันขวดน้ำออกไป (**น้องบิ**ได้สื่อสาร ตอบกลับอีก 1 รอบ)

แม่: อ้อๆ ไม่เอาน้ำ ไม่เอาๆ (แม่หยุดรออีก...รอให้เด็กสื่อสารเพิ่มเติมอีกรอบ)

น้องบิ: หยิบห่อขนมทาโร่ ส่งให้ที่มือแม่ (ปีตอบกลับอีก 1 รอบ)

แม่: อ้อจะเอาขนม จะกินทาโร่ๆ ใช่มั้ย

น้องบิ: แสดงท่าทางยิ้มพอใจ ว่ากำลังจะได้กินแล้ว (ตอบกลับอีก 1 และแสดงอารมณ์พอใจอย่างชัดเจนที่มีคนเข้าใจในสิ่งที่ตนเองสื่อสาร)

แม่: ถือไว้ที่มือแล้วทำง (ว่าแล้วจะเฝ้าต่อติละถึงจะได้กิน)

น้องบิ: น้องจับมือแม่ทีละข้างให้จับห่อขนมแล้วทำท่าดึงออก (ตอบกลับอีกรอบ)

แม่: อ้อ ให้แกะ แกะนะ ทำท่าออกแรงแกะขนม

น้องบิ: น้องบิแสดงท่าทางดีใจว่าจะได้กินขนมแล้ว (ตอบกลับอีก 1 รอบ)

แม่: อ้อ...ดีใจๆ อยากกินๆ พอจิกได้นิดหนึ่งก็แกล้งงงหยุด เพื่อดูว่าเด็กจะแก้ปัญหายังไงต่อ

น้องบิ: ส่งเสียงให้ดึงออกอีก (ตอบกลับอีก 1 รอบ) ทำอย่างนี้อยู่หลายรอบจนเปิดห่อขนมได้ (ได้การสื่อสารเพื่อการแก้ปัญหาแบบกลับไปกลับมาหลายรอบ) จนในที่สุดก็ได้กินขนม

เวลาเด็กต้องการอะไรหลายๆจริงๆ

เด็กจะพยายามคิดและสื่อสารเพื่อการแก้ปัญหา
เพื่อเอาชนะอุปสรรคได้มากกว่าที่เราคาดไว้ซะอีก

หลายครั้งหลายครา พบว่าเมื่อ
“เรารอคอยและให้เวลาเด็กนานพอ”

ผู้ปกครองหลายท่านกลับ
บอกเป็นเสียงเดียวกันว่า

“ไม่คิดว่าเขาจะทำได้”

“แต่เขาก็ทำได้”

สิ่งที่เราเห็น คือ แววดตาที่เปล่ง
ประกายความแปลกใจปนกับ
รอยยิ้มแห่งความสุขบนใบหน้า
ของผู้ปกครองด้วยเช่นกัน

เตรียมความพร้อมก่อนมีภาษา

1. ทำพื้นฐานพัฒนาการขั้น 1-4 ให้แน่น

2. การฝึกร่างกาย

สิ่งที่อยากแนะนำคุณพ่อคุณแม่ถ้าลูกยังไม่มีภาษาพูด เพื่อเตรียมพื้นฐานสมองของเด็กให้มีความพร้อมในการรองรับภาษา ขอให้คุณพ่อคุณแม่ช่วยลูก ดังนี้

1. ทำพื้นฐานพัฒนาการขั้น 1-4 ให้แน่น

- ช่วยให้ลูกสงบตัวเอง สนใจสิ่งรอบตัว สนใจมีสัมพันธ์ภาพกับคน
- เน้นการเล่นเพื่อให้ลูกมีแรงจูงใจในการสื่อสารด้วยท่าทางเพิ่มมากขึ้น
- เน้นการสื่อสารกับลูกด้วยภาษาท่าทางที่หลากหลาย และใช้คำพูดสั้นๆกับลูก เพื่อให้สมองของลูกค่อยๆเรียนรู้ภาษาทีละนิด และทำซ้ำบ่อยๆ
- คุณพ่อคุณแม่ฝึกการรอคอยให้นานพอ เพื่อเปิดโอกาสให้สมองของลูกได้คิด “ริเริ่ม” การสื่อสาร (เรื่องนี้สำคัญมากๆ)
- พยายามทำกิจกรรมต่างๆให้ซับซ้อนขึ้น ฝึกให้ลูก พยายามลงมือทำ แก้ปัญหาได้ ต่อเนื่องจนสำเร็จ

2. การฝึกร่างกาย (Motor and sensory integration) อ่านรายละเอียดในบทที่ 7 คู่มือ

การส่งเสริมพัฒนาการเด็กล่าช้า เด็กพิเศษอย่างเป็นองค์รวม (ฉบับความสุข)

ทั้งนี้ในบางรายที่มีภาษาพูดแล้วแต่ยังพูดวนคำบ่อยๆ ผู้ใหญ่อะไรก็ได้ตอบไม่ได้ ได้แต่พูดวนคำถามของผู้ถามเสมอ ท่านควรเตรียมความพร้อมของพัฒนาการพื้นฐานขั้น 1-4 ให้แน่นด้วยก็จะช่วยให้เด็กมีภาษาที่เอาไปใช้ในการพูดได้ตอบได้รู้เรื่อง ซึ่งสามารถอ่านรายละเอียดเพิ่มเติมในเทคนิคภาคปฏิบัติขั้น พัฒนาการขั้น 5-6

สรุปข้อคิดเห็นจากประสบการณ์ในคลินิก

หากท่านใด เข้าไปเล่นหรือพูดคุยกับเด็กแล้ว รู้สึกว่าเหนื่อยมากที่จะต้องกระตุ้นหรือตามตื้อเพื่อให้เด็กสนใจและสื่อสารด้วย จนรู้สึกเหมือนว่า “เด็กไม่เห็นสนใจเราเลย!!!” หรือท่านรู้สึกว่ “เอ๊ะเธอสนใจฉันมั๊ยนะ หรือเธอสนใจแต่วัตถุสิ่งของในมือฉัน” ขอให้ท่านลองกลับไปเน้นพื้นฐานสัมพันธ์ภาพในอารมณ์สนุกๆด้วยกันอีกเยอะๆด้วยนะคะ โดยเฉพาะในเด็กกลุ่มออทิสติกนั้น จากประสบการณ์ในคลินิกส่วนใหญ่พบว่า การเล่นสนุกกับเด็กดูเหมือนจะเป็นเรื่องยากกว่าการแกล้งงแบบสนุกอีกนะคะ หรือไม่ก็ยากพอๆกันเลยทีเดียว ขึ้นอยู่กับจริตของผู้ใหญ่ด้วยเช่นกันคะ

สิ่งที่อยากจะเน้นย้ำก็คือ หากเราสามารถเปิดโลกความสนุกเด็กได้แล้ว เหมือนการเปิดจุดเชื่อมต่อแรงผลักดันภายในของเด็กออกมาได้ แล้วการกระตุ้นพัฒนาการขั้นอื่นๆก็จะทำได้ง่ายขึ้นมาก จะไม่รู้สึกว่าท้อจนเกินไป เพราะไม่ต้องเข็นหรือผลักดันเขามากมายนัก เพราะเขามีแรงขับเคลื่อนจากภายในของเขาเองด้วยอยู่แล้วส่วนหนึ่ง บวกกับแรงผลักดันจากภายนอกที่ได้รับจากผู้ดูแลด้วยอีกส่วนหนึ่ง ทำให้การต่อยอดพัฒนาการที่ทำหายขึ้นทำได้ง่ายขึ้นกว่า

ในทางกลับกัน หากเด็กขาดแรงจูงใจและแรงผลักดันภายในของตนเองแล้ว การต่อยอดพัฒนาการที่ทำหายขึ้น ก็ทำได้ยากลำบากเช่นกัน ยิ่งกว่าเข็นครกขึ้นภูเขาเสียอีก เข็นยังไงก็ไปไม่ไหว คนเข็นก็เหนื่อยล้าอ่อนกำลัง เพราะเข็นมานานเหลือเกิน คนที่ถูกเข็นก็ดูสีหน้าแววตาแห้งแล้ง เหี่ยวเฉา ไร้ซึ่งแรงขับเคลื่อนจากภายในของตนเอง

บางรายที่มีข้อติดขัดหนักในเรื่องของระบบสมองและการสั่งการร่างกาย ก็อาจจะต้องใช้เวลาและความขยันอดทนอดกลั้นอย่างมาก เมื่อเด็กมีพื้นฐานพัฒนาการมาถึงขั้น 4 แล้ว การฝึกทักษะร่างกายและฝึกทักษะในชีวิตประจำวัน ก็เป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องฝึกเพิ่มเติมไปด้วย

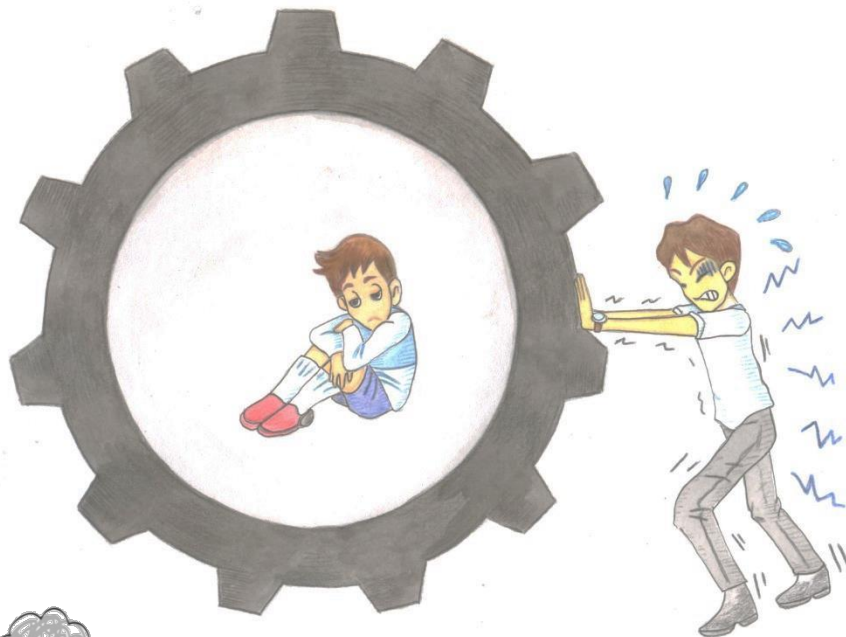
ดังนั้น พัฒนาการแต่ละขั้นสำคัญมาก หากต้องการต่อยอดพัฒนาการขึ้นไปได้สูงๆ ก็ต้องสร้างรากฐานที่ดีและมั่นคงด้วย ทำวันนี้ขอให้เล่นกับเด็กๆให้สนุก แล้วค่อยๆเพิ่มความท้าทายขึ้นด้วย มีความสุขด้วยกันด้วยเยอะๆนะคะ

“สุข สนุก เพลิดเพลินความท้าทาย และเติบโตไปพร้อมๆกัน”

ไม่อยากทำอะไรเลย
ไม่น่าสนใจเลย
ไม่มีแรงจูงใจ

เหนื่อยที่จะเคี้ยวเข็น
เสมือนเข็นครกขึ้นภูเขา

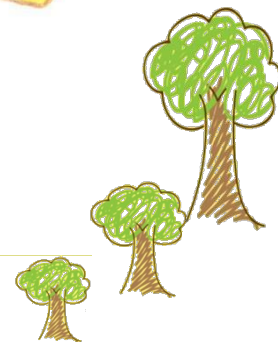

เด็กขาดแรงขับเคลื่อนภายใน

ขับเคลื่อนง่าย
ส่งเสริมก็ไปต่อได้ง่าย

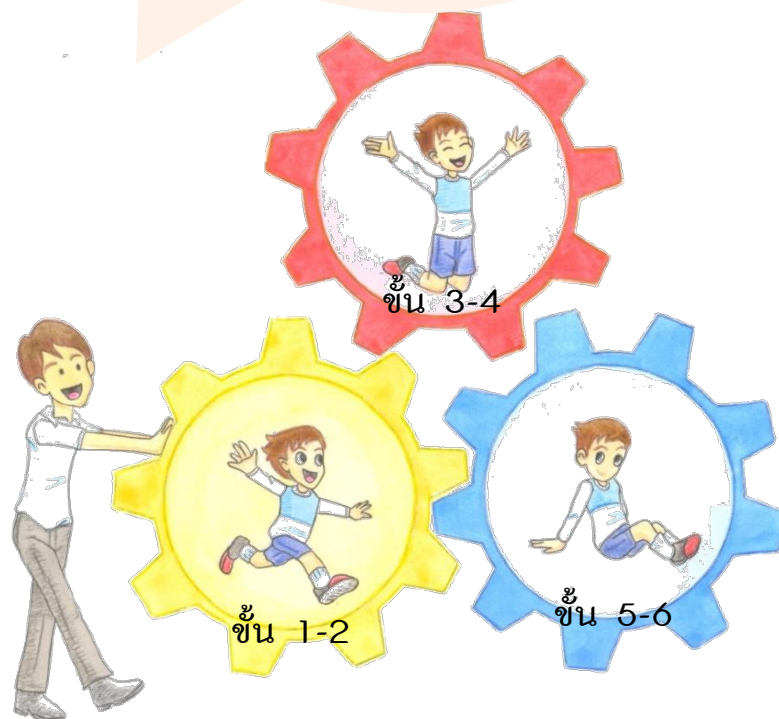
เด็กรู้สึกสนุก
ท้าทาย มีแรงจูงใจ
อยากทำ

เด็กมีแรงขับเคลื่อนภายใน

หากเปิดโลกความสนุกเด็กได้
เปรียบเสมือน
เปิดจุดเชื่อมต่อ
แรงผลักดันภายในของเด็ก
ออกมาได้
การกระตุ้นพัฒนาการขั้นอื่นๆ
ก็จะทำได้ง่ายขึ้น เพราะ
เด็กมีแรงขับเคลื่อนจากภายใน

ท้ายบทนี้จาก

เทคนิคภาคปฏิบัติ พร้อมด้วยหลักการต่างๆทั้งหมดนี้ จะนำไปใช้ไม่ได้ หากเราเอง ยังจมอยู่กับความเครียด ความกังวลของเราเอง จนไม่อาจพร้อมที่จะดูแลผู้อื่นได้ ครูฝึกเองก็ไม่ว่าจะต่อยอดเทคนิคและหลักการให้ท่านอย่างไร ดังนั้นหากท่านใดรู้สึกตัวตัวเองนั้น เครียดมากเกินไป ก็ขอให้ท่านหาเวลาผ่อนคลายความกังวล และดูแลตัวเองด้วย เพราะหากเรายังไม่พร้อม เด็กที่เราดูแลก็ ยากที่จะได้รับการดูแลอย่างมีคุณภาพด้วยเช่นกัน

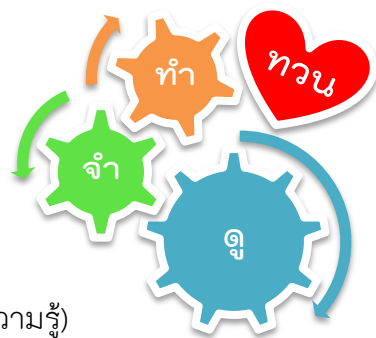
มีคุณแม่ท่านหนึ่ง พอปรับตัวเองแล้วลงมาเล่นกับลูกอย่างเข้าใจลูก ลงมือทำด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง กลับมาเล่าด้วยสีหน้าแววตาที่สดใสขึ้นใจกับความก้าวหน้าของลูกว่า

“คุณแม่ขอบอกคำเดียวเลยนะคะของอย่างนี้ แม่ๆหรือผู้ปกครอง ต้องลงมือทำด้วยตนเอง อย่าหวังพึ่งใคร ขอแค่เราคลิกกับลูกได้ ลงมือทำสม่ำเสมอ ตอนนี้ลูกดีขึ้นเรื่อยๆเลยคะครู อะไรที่ทำไม่ได้ตอนนี้เหมือนทุกอย่างค่อยผลิตดอกออกมา เมื่อก่อนที่ทำมาเหมือนยังไม่เห็นผลชัด แต่พอเราหมั่นอดทนลงมือทำอย่างต่อเนื่อง แบบคลิกกับลูกได้ด้วยนะ เห็นผลชัดเจนมากเลยคะครู...”

สิ่งสำคัญสำหรับภาคปฏิบัติ คือ ศึกษาหลักการแล้วลงมือทำบ่อยๆ

1. จำ คือ ศึกษาทำความเข้าใจในหลักการ
2. ดู คือ เรียนรู้จากการเห็นตัวอย่าง
3. ทำ คือ เรียนรู้จากการลงมือทำบ่อยๆ
4. ทวน คือ ทบทวนความรู้ความเข้าใจในหลักการ (ความรู้)

และทบทวนตนเอง (เข้าใจตนเอง) ในสิ่งที่ได้เรียนรู้และปรับปรุงตนเองบ่อยๆ

(ฝึกฝน “ดู จำ ทำ ทวน” ให้ประจักษ์ด้วยความรู้และความเข้าใจ เมื่อเข้าใจก็ไม่ต้องจำ)

ขอให้ทุกท่านที่ได้อ่านคู่มือเทคนิคภาคปฏิบัตินี้ ได้ลงมือทำด้วยตนเองจริงๆ ทำบ่อยๆ ค่อยๆศึกษา เรียนรู้และพัฒนาไปพร้อมกันด้วย และในทุกครั้งที่ผลของการลงมือทำปรากฏให้เห็นให้รู้สึกได้จากความก้าวหน้าของเด็กๆ ท่านก็จะเข้าใจมากยิ่งขึ้นๆ ด้วยตัวท่านเอง หวังว่าคงเกิดประโยชน์ไม่มากนักน้อยนะคะ